

Altres acepcions: 'espècie de fita feta de rajols' ross. («témoins en briques dits *fillols*» lleigeixo en un doc. de 1890 del Mas de Santa Maria, en els afores occidentals de Perpinyà, 1960); +eiv. *fiolz do turêns* per 'torrents afluent dels més grans', St. Llorenç de Ba-⁵ làfia (1963).

Fillola [1420, en el sentit religiós, femení, *Bol. S. Arq. L. II*, 223]; per a una petita artèria de reg, so-¹⁰ lamente el conec en terra val. (des de CastPna. fins a la dreta del Xúquer i Valldigna, almenys) i ja figura en JRoig: «la font tan ampla / qual Déu exampla / per rius, braçals, / conduyts, canals / e cequioules, / rolls e *filloles*, / destiladós / e brolladós / --» (*Spill*, 14780); ja a CastdPna. esmenten la *filóla de la Llisa*; en el Baix Palància, en contrast amb Petrés, on a¹⁵ penes parlen més que de *rolls*, el terme de Canet de Berenguer té moltes *filloles*, cada una amb el seu nom (1961); a la Ribera Mitjana i Central és precisament un branca o ramificació d'una sèquia més considerable, el qual està afectat al reg d'un territori, que li dóna²⁰ nom («Fillola del Realenc» a Alberic); a Algemesi consideren que les sèquies es divideixen en braçals i aquests en *filloles*; però també poden usar el mot com a genèric, per a tota ramificació irrigadora («el braçal de la Morera és *fillola* del del Rellonge», L'Énova);²⁵ en algun poble del Sud de Valldigna passa a designar una partideta de regadiu regada per certa sequiola: a Xaraco m'expliquen que «*Les Comes* és una *fillola* entre el Camí Real i el riu», i d'una part de les «Terres Marines» anomenada «Marins de Vo-Riu» m'expli-³⁰ quen que «és una *filloleta* damunt el Camí Real» (1962). 'Porció comestible del margalló': «la palma fa margallons, dàtils i palmissons: quan ha de traure el palmissó, ix la *brónza* que fa la *filóla*» (Benifairó de Valldigna, 1962). 'Matalasset intercalat entre dos ma-³⁵ talassos', 1575, «DE LA CAMBRA --- lo llit --- traspontí o matalaf chic o *fillola*: culcitruia; *cóssara* ---», OPou (*TbPu.*, 235). *Fillolada*. *Fillolar*. *Fillolatge*. *Fillolejar*. *Filloleta*. *Fillot*.

Afillar-se (*algú*) [Lab. 1839], avui quasi única con-⁴⁰ strucció usual, però abans s'havia usat molt, i des dels orígens de la llengua, la construcció transitiva *afillar* (*algú*) (única registrada encara pel *DTo.* i *Belv.*); llavors hi ha sempre referència als béns que es deixen en herència (*beretar de x o z*): «Lo Rey don Sanxo de Navarra --- dix-nos --- Vuyl-vos-ho més dir de ma⁴⁵ boca que no que altres fossen entre Nós e Vós — però en aquesta manera que no diguen los hòmens que alguna cuberta no-y havem — que Nós volem *afiyllar*-vos, e Vós e tot, que *affiylets* Nós: e és cosa covinent que Nós muyram ans que Vós, car Nós havem bé 78 anys e Vós no-n havets 25», Jaume I (§ 139, Ag., p. 188); «sényer comte, zembre-us com un vostro nebot ha estat perdut lonc temps --- e lo voliets *afillar* e heretar de tot quant havets?», Llull (*Merav.*, Ag. I, 68); *afillament*, *afillador*, *afillar*; *desafillar*.

Afillolar 'fer fillol'. *Enfillat*: la dita «mare *afillada* mai morí enfitada» (que *AlcM* atribueix a Olot) l'he sentida sempre a dir (particularment a la meva mare, gironina) en la forma: «mare *enfillada* no mor enfi-⁶⁰

tada».

En forma sàvia. *Filiat* [Llull]. *Filiar*; *filiació* [Llull]; *filiabile*. *Afiliar* [1868, *SLitCosta*; Lab. 1888]; *afiliació* [id., id.]: *afiliabile*, *afiliador*, *afilia-ment*, *afiliança*.

CPT.: *Fillfamílias* (modelat sobre el ll. *paterfamílias*). *Filicidi* o *fillicidi*.

¹ Més general que enlloc a Eivissa. A Mall. *fia* rima amb *dia* en una de les cobles que Moll recull en *Amoroses*, 133; Bart. Ferrà, *Comèdies* I, 14; «capellans, els meus infants, / i ses meues *fies*, monges», PdAPenya (*IdOr* I, 52); «és *fia* seua aquesta senyoreta?», AMAlcover, *BDLC* XI, 249. En els romanços mallorquins del *Romlo*. de MilàF hi ha generalment *filla*, p. ex. en 29D que posa *badaya* al v. 24, té *la meua filla* en el 25; no manca algun rar cas de *fia* en un romanç balear de la mateixa col·lecció, però pertot *fill*, *filla* en el *Romancerillo* a desgrat de molts casos cat. or. i bal. de -y- en les altres combinacions.

FIL-LO-, element de derivats i compostos savis, pres del gr. φύλλον 'fulla'. Els compostos *fillobranqui*, *fillocèfal*, *filloiderm* i algun altre ja es troben en *SLitCosta* (1868); Lab. 1888 n'hi inclou alguns més; *fillopodi*; *filloxera* [DAG.], format amb el gr. ξηρος 'sec', perquè aquest mal asseca els pàmpols o fulles de la vinya; la invasió de la filloxera en terra catalana era ja un fet el 1878; notes recollides sobre això de viva veu a l'Empordà en Coromines, O. C., 595, 938; *Di. i Records* II, 367; la vinya nova l'anaren a cercar els pagesos empordanesos armats, el 1885; *filloxerat*; *filloxèric*; *antifilloxèric*. El derivat *filloidi*, *SLitCosta*; *filloïdia*. *Filloïde*. *Afille*; *anisofille*. *Difille*. *Monofille*.³⁵ *Polifille*.

FILM, pres de l'angl. *film* 'pel·leta', 'tel que cobreix diversos objectes', 'pel·lícula fotogràfica', 'pel·lícula cinematogràfica'. □ 1.ª doc.: *DOrt.*, 1917; la novel·la *Un film* de Víctor Català és de 1919.

DERIV.: *Filmar* [D'Fa.]. +*Filmació*. +*Filmador*. CPT.: +*Filmografia*.

Filó, V. *fil*

FIL-O-, element prefixat de compostos savis, provinent del gr. φιλέω 'jo amo'. *Filologia* [Belv., 1803], pres del gr. φιλολογία 'estudi crudit, en particular el relatiu a la llengua i la història dels pobles antics', compost amb λόγος 'obra literària, llenguatge'; *filològic* [Belv. 1803]; *filòleg* [-lòlogo, Lab. 1839; -leg, Lab., 1888], gr. φιλόλογος. *Filomàtic*, *filomatia*, gr. φιλομαθία 'desig d'aprendre', amb μαθηάω 'aprenc'. *Filoneisme*, amb νεός 'nou'.

Filòsof [Llull], pres del ll. *philosōphus*, i aquest, del gr. φιλόσοφος 'el qui es plau en una art o ciència', '(l')intellectual', 'filòsof', compost amb σοφός 'savi', 'concixedor', 'entès': «aquell bisbe anà en terra de serraïns --- e pres martire --- en aquella ciutat on lo bisbe ac pres martire, havia un *filosof* qui era molt